

DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARI TOPLUMA KAZANDIRMAK TÜRKİYE'DE KORUYUCU AİLELİK

DİLRUBA K. TOKLUCU

DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARI TOPLUMA KAZANDIRMAK TÜRKİYE'DE KORUYUCU AİLELİK

DİLRUBA K. TOKLUCU

COPYRIGHT © 2018

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Hasan Suat Olgun
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
TÜRKİYE'DE KORUYUCU AİLELİK MODELİ	9
Koruyucu Aileliğin Hukuki Düzenlemesi	9
Kimler Koruyucu Aile Olabilir?	10
Koruyucu Aile Olma Süreci Nasıl İşlemektedir?	11
Koruyucu Ailelik Modelleri Nelerdir?	13
Koruyucu Ailelik Evlat Edinmekten Farklı mıdır?	14
Uygulama Kapsamında Ailelere Sağlanan Destekler Nelerdir?	14
İzleme ve Denetleme Faaliyetleri Nasıl Gerçekleşmektedir?	14
DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARI KAZANMADA KORUYUCU AİLELİĞİN ROLÜ	15
Dezavantajlı Çocuklar Neden Desteklenmeli?	15
Koruyucu Ailelik Uygulamasının Toplumsal ve Ekonomik Faydaları Nelerdir?	16
SONUÇ VE ÖNERİLER	17
Farkındalığın Artırılmasına Yönelik Öneriler	17
Uygulamanın İçeriğine Yönelik Öneriler	18

YAZAR HAKKINDA

Dilruba K. Toklucu

Lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamlamış olan Dilruba K. Toklucu aynı üniversitede yüksek lisans eğitimini Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında sürdürmektedir. Lisans eğitimi boyunca altı ay süreyle Ruhr ve Duisburg üniversitelerinde ve üç ay süreyle Delhi Üniversitesi'nde derslere katılmış olup Orta Doğu Teknik Üniversitesi akademisyenlerince yürütülen din sosyolojisi alanında bir çalışmaya asistan ve çevirmen olarak katılmıştır. Araştırma alanları arasında eğitim politikaları, göç politikaları ve sosyal politika bulunmaktadır. 2014 yılından itibaren SETA Eğitim ve Toplum Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanlığı görevini sürdürmektedir.

ÖZET

Sosyal devlet anlayışı kapsamındaki etkili politikalardan biri olan koruyucu ailelik diğer birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de uygulanmaktadır. Koruyucu ailelik biyolojik ailesi veya vasisi tarafından kötü muamele (*maltreatment*) ve/veya istismara uğrayan çocuğun devlet tarafından korumaya alınarak yetiştirme sürecinin sorumluluğunun koruyucu aile olmak üzere talepte bulunan ve ASPB il müdürlüklerince uygun görülen ailelerle paylaşılmasıdır. Bu uygulamaya Türkiye’de özellikle son yıllarda ciddi bir katılım olduğu gözlemlenmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının (ASPB) verilerine göre 15 Eylül 2017 tarihi itibarıyla Türkiye’de halihazırda 4 bin 431 koruyucu aile yanında 5 bin 377 çocuğun bakımı sağlanmaktadır.¹ TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye’de toplam 2 bin 973 koruyucu aile varken² bu rakamın dört yıl gibi kısa bir sürede yaklaşık bir buçuk katına çıkması koruyucu ailelik uygulamasının Türkiye genelinde giderek yaygınlaştığını göstermektedir. Ancak halen kuruluşlarda bakımı sağlanan çocuk sayısının oldukça yüksek olması ve devlet politikasının her çocuğun aile yanında yetişmesini öncelemesinden dolayı başvuru havuzunun genişlemesine ihtiyaç vardır. Bu noktada koruyucu ailelik uygulamasına yönelik farkındalığın artırılması önem arz etmektedir.

Bu analizde koruyucu ailelik hakkında kamuoyunda sıkça gündeme gelen sorular etrafında uygulamanın işleyişine yönelik olarak bilgilendirme yapılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda koruyucu aileliğin kuruluşlarda³ bakım seçeneğine kıyasla ürettiği olumlu sonuçlar da tartışılmaktadır. Son olarak Türkiye’de koruyucu aileliğe yönelik farkındalığın artırılması ve uygulamanın aksayan yönlerinin revize edilmesine dair öneriler sunulmaktadır. Çalışma kapsamında çocuk refahı alanındaki ulusal ve uluslararası literatüre ek olarak ASPB’nin koruyucu aileliğe yönelik hazırladığı doküman, web siteleri ve farklı platformlarda uygulama kapsamındaki aile ve kişilerle gerçekleştirilen röportajlar incelenmiştir. ASPB yetkilileriyle bakanlık ve il müdürlüğü düzeyinde gerçekleştirilen görüşmelere ek olarak Koruyucu Aile ve Evlat Edindirme Derneği (KOREV) yetkilileriyle mülakat yapılmıştır. Ayrıca dünya literatüründeki çalışmalardan yararlanılarak koruyucu aile ile kuruluşlarda bakım seçeneği bireysel, toplumsal ve ekonomik maliyetleriyle ürettikleri çıktılar açısından kıyaslanmıştır. Bu bağlamda koruyucu ailelik seçeneğinin beşeri sermayenin kalkındırılması, ekonomik ve toplumsal maliyetin azaltılması açısından sunacağı fırsatlar incelenmiştir.

1. “İllere göre Koruyucu Aile İstatistikleri”, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, <http://www.koruyucuaille.gov.tr/illere-gore-koruyucu-aile-istatistikleri>, (Erişim tarihi: 22 Eylül 2017). İstatistikler günlük olarak güncellendiği için farklılık gösterebilir.

2. “İstatistiklerle Aile, 2013”, Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16053>, (Erişim tarihi: 10 Ekim 2017).

3. Koruyucu Aile Yönetmeliği’ne göre kuruluşlar Çocuk Evleri, Sevgi Evleri, Çocuk ve Gençlik Merkezleri, Çocuk Yuvaları, Yetiştirme Yurtları, Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri’ni ifade etmektedir.

Bu analizde koruyucu ailelik hakkında kamuoyunda sıkça gündeme gelen sorular etrafında uygulamanın işleyişine yönelik olarak bilgilendirme yapılması amaçlanmaktadır.

GİRİŞ

Farklı coğrafya ve zamanlarda değişik uygulamalarla ortaya çıkan ve tarihi, dini metinlere referansla eski çağlara dayandırılan koruyucu ailelik (*foster family/parent* veya *guardianship*) modern anlamda pek çok dünya ülkesinde 19. yüzyılın ortalarından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Temelleri Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) New York Children's Aid Society tarafından 1853'te Ücretsiz Koruyucu Ailelik Hareketi (Free Foster Home Movement) ile atılan koruyucu ailelik uygulaması 1900'lerin başından itibaren diğer eyaletlerin de katılımıyla bir sosyal politikaya dönüşmüş ve federal hükümet tarafından fonlanmaya başlamıştır.¹ 2015 yılı istatistiklerine göre ABD'de yaklaşık 428 bin ço-

cuk devlet korumasındadır. Bu çocukların yüzde 75'i (yaklaşık olarak 321 bin) koruyucu ailelerle birlikte yaşamaktadır.² İngiltere'de de benzer şekilde 19. yüzyılda kurumsallaşmaya başlayan³ koruyucu ailelik kapsamında 2015 yılı itibarıyla devlet koruması altındaki toplam yaklaşık 66 bin çocuktan 51 bin 505'i koruyucu aile bakımındadır.⁴ Modern anlamda koruyucu aileliği uzun zamandır uygulamakta olan bir başka ülke ise Kanada'dır. Bu ülkede ilk kez 2011 yılı nüfus istatistiklerinde kendine yer bulan⁵ koruyucu ailelik kapsamında bakımı sağlanan çocuk sayısı bu yıl itibarıyla 30 bine ulaşmıştır.⁶

Ülkeler arasında birtakım farklılıklar olmakla birlikte koruyucu ailelik politikalarının ortak hedefi herhangi bir sebeple biyolojik aile veya vasi bakımından yoksun kalmış çocukların yasalara uygun şekilde bakımının sağlanmasıdır. Türkiye'de ise koruyucu ailelik uygulaması son zamanlarda ortaya çıkan bir eğilim gibi görünse de aslında uzun yıllardır sürmekte olan bir uygulamadır. Korunmaya ihtiyacı olan çocukları yetiştirme süreci sorumluluğunun devlet tarafından ilgili sosyal hizmet kurumlarının denetimi ve gözetiminde başvuruda bulunan ailelerle paylaşılması uygulaması olan koruyucu ailelik, onlara aile ortamında büyüme imkanı sunmaktadır. Farklı ülke örneklerinde gerçekleştirilen fayda-maliyet analizleri suistimale uğramış çocukların uzun süreli bir şekilde aile yanında bakım görmelerinin, çocuğun sağlıklı gelişimi açısından resmi veya özel kuruluşlara kıyasla daha

1. Brenda G. McGowan, "Historical Evaluation of Child Welfare Services", National Resource Center for Permanency and Family Connections, http://www.nrcpfc.org/ifcpc/module_1/pre%20training%20reading.pdf, (Erişim tarihi: 22 Ağustos 2017); "Fostering and Foster Care", University of Oregon The Adoption History Project, <http://pages.uoregon.edu/adoption/topics/fostering.htm>, (Erişim tarihi 20 Ağustos 2017); "Foster Care History and Accomplishments", The Children's Aid Society, <http://www.children-saidsociety.org/adoption-foster-care/foster-care-history-accomplishments>, (Erişim tarihi: 22 Ağustos 2017).

2. "Foster Care Statistics 2015", US Department of Human and Health Services (Children's Bureau), <https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/foster.pdf>, (Erişim tarihi: 18 Ağustos 2017).

3. "Timeline: A History of Child Protection", *The Guardian*, 15 Ağustos 2017.

4. "Children Looked After Placements as at 31 March 2015", UK Government, <https://www.gov.uk/government/statistics/children-looked-after-placements-as-at-31-march-2015>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2017).

5. "Census 2011: Canada's Foster Children Counted for the First Time", *National Post*, 19 Eylül 2012.

6. Michael Woods ve Sharon Kirkey, "'Tragic' Number of Aboriginal Children in Foster Care Stuns Even the Experts", *Post Media News*, 8 Mayıs 2013.

olumlu sonuçlar ürettiğini ortaya koymaktadır.⁷ Benzer durumun Türkiye için de geçerli olduğu söylenebilir. ASPB yetkilileri tarafından da ifade edildiği üzere her bir çocuk için koruyucu aile yanında bakım topluma getirdiği mali yük açısından kuruluştaki bakıma kıyasla daha avantajlıdır.

TÜRKİYE'DE KORUYUCU AİLELİK MODELİ

Koruyucu Aileliğin Hukuki Düzenlemesi

Türkiye'de korunmaya ihtiyacı olan çocukların biyolojik ebeveynleri veya vasileri dışındaki kişiler veya kurumlarca yetiştirilmesi uygulamasını düzenleyen pek çok mevzuat bulunmaktadır. Bu mevzuatlardan 24.05.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu (SHK) korunmaya ihtiyacı olan çocuk ifadesini tanımlamaktadır. SHK'ye göre korunmaya ihtiyacı olan çocuk, "Beden, ruh ve ahlaki gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan, anne-babası olmayan, annesi, babası veya her ikisi tarafından da terk edilen ya da anne veya babası tarafından ihmal edilip cinsel istismar dilencilik, alkollü içkiler veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuk" şeklinde tanımlanmaktadır.⁸

Bu durumdaki çocuklara yönelik olarak devletin belirli sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluğun dayandırıldığı düzenlemelerden birisi Türkiye'nin de imzalamış olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Türkiye'de 1995 yılında *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu sözleşmenin 20. maddesine göre, "Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu or-

tamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahiptir."⁹ Dolayısıyla sözleşmeyi imzalayan devletler bu durumdaki çocuklar için kendi ulusal yasalarına göre uygun bakımı sağlamakla mükelleftir. Türkiye'de korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla ilgili hususları düzenleyen bir başka mevzuat 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 347. maddesidir. Bu maddeye göre çocuğun biyolojik ailesi yanında iken zihinsel ve bedensel gelişimine engel durumların tespit edilmesi halinde mahkeme onu başka bir aile yanına veya kuruma yerleştirebilmektedir.¹⁰ Son olarak 5395 sayılı Çocukları Koruma Kanunu gereğince devlet çocukların mümkünse öncelikle kendi aileleri yanında korunmasını sağlamaya yönelik eğitim, sağlık ve danışmanlık gibi hizmetleri sağlamakla mükelleftir. Ancak "çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirmemesi halinde" çocuk resmi veya özel bakım yurdu veya koruyucu aile hizmetlerinden faydalandırılmaktadır.¹¹

Tüm bu düzenlemelerin gereği olarak Türkiye Cumhuriyeti ailesi yanında çeşitli sebeplerle zihinsel ve bedensel açıdan sağlıklı gelişimlerine engel bulunan veya yeterli desteği alamayan çocukları koruma altına almaktadır. Bu uygulamanın yürütücüsü ise ASPB'dir. Bu statüdeki çocukların tespitinin ardından ASPB mahkeme kararıyla çocukları ilgili kuruluşlara yerleştirmektedir. Bu kuruluşlarda 2017 yılı itibarıyla 13 bin 800 çocuk bulunmaktadır¹² ve ASPB yetkililerin bildirdiği gibi nihai hedef her çocuğu yeniden bir ailenin yanına

7. Cherly Farris-Manning ve Marietta Zandstra, "Children in Care in Canada", (2003), <http://cwpr.ca/node/574>, (Erişim tarihi: 23 Ekim 2017).

8. "2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu", <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2017).

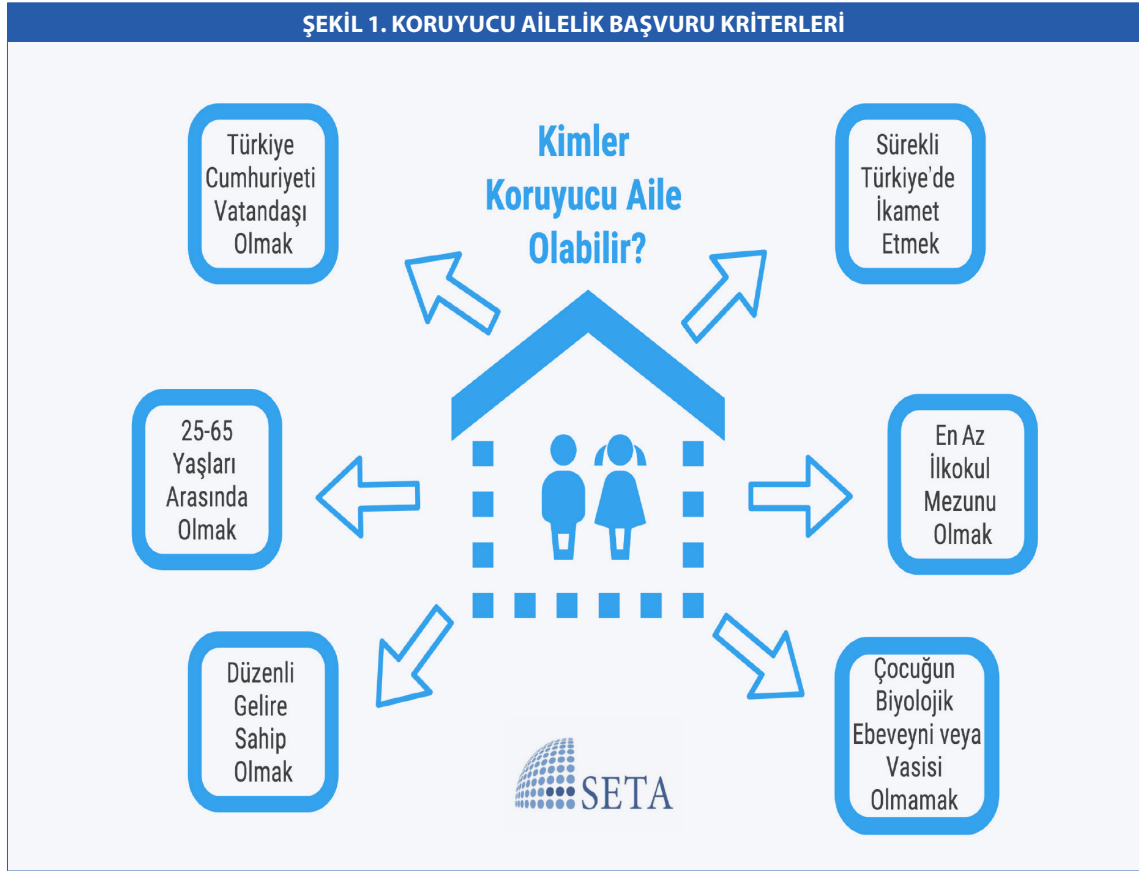
9. "Convention on the Rights of the Child", United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>, (Erişim tarihi: 5 Eylül 2017).

10. "4721 sayılı Türk Medeni Kanunu", <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, (Erişim tarihi: 2 Eylül 2017).

11. "5395 sayılı Çocukları Koruma Kanunu", <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>, (Erişim tarihi: 5 Eylül 2017).

12. Veriler ASPB yetkilileri ile gerçekleştirilen mülakat sonucunda elde edilmiştir.

ŞEKİL 1. KORUYUCU AİLELİK BAŞVURU KRİTERLERİ

yerleştirip bu ortamda gelişmelerini tamamlamalarını sağlamaktır. Dolayısıyla korunmaya ihtiyacı olan bu çocuklara halihazırda çeşitli kuruluşlarda bakım ve yetiştirme hizmetleri sağlanmakla birlikte “çocuğun üstün yararı” düşüncesiyle hareket eden ASPB bu durumdaki her çocuğu koruyucu ailelik uygulaması kapsamına dahil etmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda 2828 sayılı SHK’ye dayandırılarak 14 Ocak 2012 tarihinde çıkarılan Koruyucu Aile Yönetmeliği ile ASPB koruyucu ailelik uygulaması süreçlerini yürütmektedir.

Kimler Koruyucu Aile Olabilir?

2012 yılında çıkarılan “Koruyucu Aile Yönetmeliği” ile devlet tarafından kimlerin koruyucu aile olabileceğine dair asgari şartlar belirlenmiştir.¹³

13. “28497 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği”, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 14 Aralık 2012, <http://www.koruyucuaille.gov.tr/mevzuat/koruyucu-aile-yonetmeliği>, (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2017).

Bu şartlar arasında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak, sürekli Türkiye’de ikamet etmek, 25-65 yaşları arasında olmak, en az ilköğretim mezunu olmak, düzenli gelire sahip olmak ve söz konusu çocuğun biyolojik anne babası ya da vasisi olmamak bulunmaktadır. Koruyucu aile olma sürecinde medeni durum hususu dikkate alınmamaktadır. Yani bekar olan kişiler de koruyucu aile olabilmektedir. Yalnızca evli olunması durumunda eşlerin koruyucu ailelik işlemlerine birlikte başvurmaları beklenmektedir. Bu durumda da eşler arasındaki yaş farkının on yaş veya daha az olması durumunda küçük olan eşin yaşı, daha fazla olması durumunda ise eşlerin yaş ortalaması başvuran kişinin yaşı olarak kabul edilmektedir. Başvuran ailelerin seçiminde öncelikli tercih çocuğun akraba ve yakın çevresininidir.

Koruyucu Aile Olma Süreci Nasıl İşlemektedir?

Koruyucu ailelik uygulaması kapsamında uygun aile ve çocukların belirlenmesi ile bu aileler veya kişilerle çocukların eşleştirilmesi süreci illerdeki Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüklerindeki sosyal çalışmacılar tarafından yürütülmektedir. Koruyucu Aile Yönetmeliği'ne göre kuruluşlar aylık olarak acil koruma ve bakım tedbiri alınması zorunlu görülen çocuklardan koruyucu aile yanına yerleştirilebilecek olanların fotoğraf, sağlık bilgileri, doğum yeri ve tarihleri gibi bilgilerine ek olarak çocuğun fiziksel, psikososyal gelişimleri ve özel gereksinimlerini içeren bir durum değerlendirmesi raporunu İl Müdürlüklerine göndermektedir. İl Müdürlüklerindeki sosyal çalışmacılar ise bu verileri dikkate alarak çocuklar ile koruyucu aile başvurusunda bulunan kişi veya aileler arasında uygun eşleştirmeyi sağlamak için kuruluşlara ziyaretler gerçekleştirmektedir.

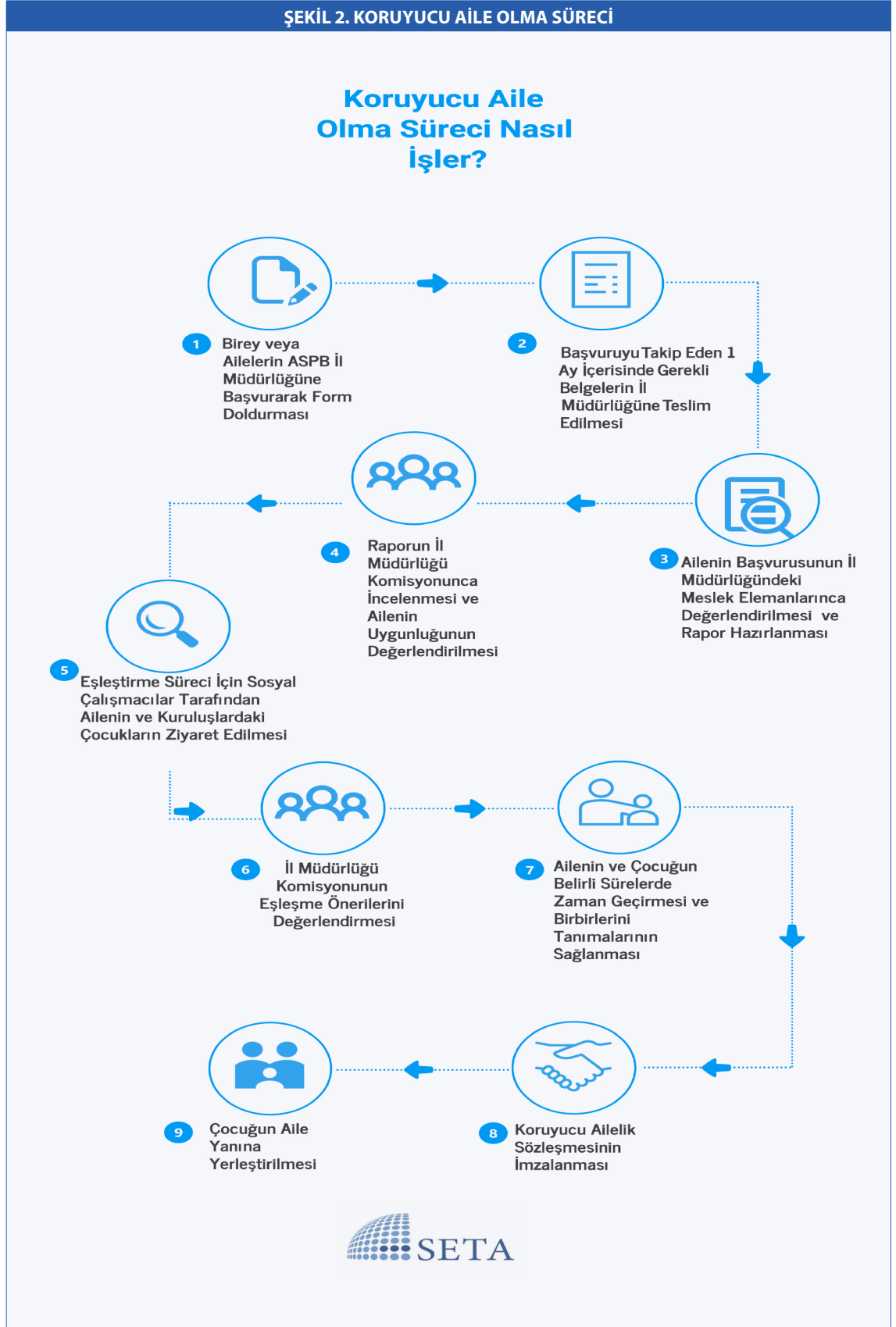
Bu uygulamada aileler açısından atılacak ilk adım ise ikamet ettikleri ildeki İl Müdürlüklerine başvurmaktır. Başvuru sırasında kişi veya ailelerden ailedeki her kişi için kimlik bilgileri, yaş ve cinsiyet gibi demografik veriler, koruyucu aile olmak istedikleri çocuk profili gibi bilgileri içeren bir form doldurmaları istenmektedir. Formun doldurulmasının ardından ailelerden öğrenim durumunu gösterir belge, iş ve gelir durumunu içeren belge, sağlık raporu, sicil kaydı ve referanslar gibi çeşitli belgeler istenmekte ve bunları bir ay içinde İl Müdürlüğüne teslim etmeleri beklenmektedir. Başvuruda bulunan bekar kişilerden bu dokümanlar istenirken evli olan her bir eşten de gerekli belgeleri her bir kişi için ayrı ayrı hazırlayarak teslim etmeleri beklenmektedir. Aile ile birlikte yaşayan diğer kişilerin olması durumunda ise onlardan da adli sicil kaydı ve sağlık raporu talep edilmektedir.

Başvurular ilgili meslek elemanlarınca incelenerek her başvuru için bir rapor hazırlanmaktadır. Bu rapor İl Müdürlüğündeki komisyonda değerlendirilmektedir. Başvuranların aileleri, sağlık,

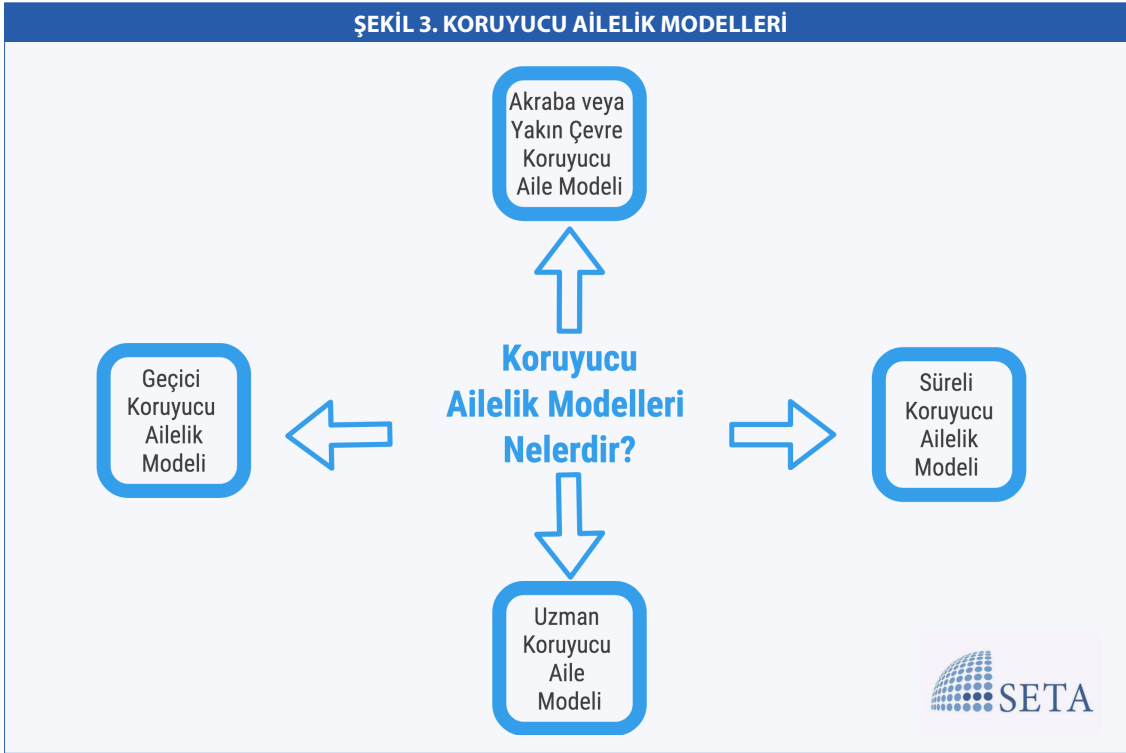
adli sicil, iş ve ekonomik durumları, evlilik ilişkileri, koruyucu aile hizmetine bakışları gibi göstergelere göre incelenerek koruyucu ailelik için uygun olup olmadıklarına karar verilmektedir. İl Müdürlüklerindeki sosyal çalışmacılar olumlu görüş alan aileler ile kuruluşlardaki uygun profildeki çocukları eşleştirmek için kuruluşları ve aileyi birçok kez ziyaret etmektedir. Bu ziyaretler sonucunda yapılan eşleştirmeler yazılı olarak illerdeki İl Müdür Yardımcısı Başkanlığında oluşturulan ve sosyal çalışmacılardan kurulu komisyona sunulmaktadır. Eşleştirme süreci öncesinde koruyucu aileler yetişmesine katkıda bulunacakları çocuk veya çocukların yaş ve cinsiyet özelliklerini seçebilmekle birlikte İl Müdürlükleri ailenin özelliklerine en uygun adayla eşleştirilmesi noktasına dikkat etmektedir. Dolayısıyla uygun çocuğun belirlenmesi hususunda İl Müdürlükleri gerekli yönlendirmeyi gerçekleştirmektedir.

Sosyal çalışmacıların sundukları eşleşme önerilerinin komisyonca uygun görülmesi halinde ise kişinin veya ailenin çocukla zaman geçirmeleri sağlanarak birbirlerini tanıyıp alışmaları hedeflenmekte ve yerleştirme öncesi süreç planlanmaktadır. Bu süreç boyunca çocuğun koruyucu aile ile öncelikle saatlik sonrasında günlük olarak vakit geçirmesi sağlanmaktadır. Sonrasında ise çocuğun en çok iki hafta süreyle olmak üzere koruyucu aile ile kalması sağlanmaktadır. Süreçte olumlu kanaat oluşması, çocuk ile ailenin isteğini belirtmesi halinde İl Müdürlüğü ile koruyucu aile arasında Koruyucu Ailelik Sözleşmesi imzalanmakta ve sözleşmenin onaylanmasıyla çocuk aileye teslim edilmektedir. Özellikle koruyucu aileyle yaşamına devam edecek çocuğun refahına öncelik verilmesi, tüm bu süreçlerin titizlikle gerçekleşmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla ASPB bu ailelerin seçimi noktasında hassas davranmaktadır. ASPB ile gerçekleştirilen görüşmede de belirtildiği üzere 2017 yılında koruyucu ailelik için başvuran toplam 903 aileden ancak yaklaşık olarak 500 aile uygulama kapsamına dahil olabilmek için olumlu görüş alabilmiştir.

ŞEKİL 2. KORUYUCU AİLE OLMA SÜRECİ

ŞEKİL 3. KORUYUCU AİLELİK MODELLERİ

Koruyucu Ailelik Modelleri Nelerdir?

Koruyucu hizmet bakım türleri arasında sınıflandırılan koruyucu ailelik uygulaması yönetmelikte dört ayrı türde sınıflandırılmaktadır. Bu türler akraba veya yakın çevre koruyucu, geçici koruyucu, süreli koruyucu ve uzmanlaşmış koruyucu aile modelleridir. Yönetmelikte bu modeller bulunmakla birlikte halihazırda uygulamada olan yalnızca akraba veya yakın çevre koruyucu ailelik modeli ile yönetmelikte süreli olarak adlandırılan koruyucu ailelik modelidir.

Akraba veya yakın çevre koruyucu aile modeli kapsamında devlet koruma altındaki çocukların bakım sorumluluğunu vasileri, çocukla kan bağı bulunan kişiler veya komşu gibi çocuğun yakın çevresinde bulunan kişilerle paylaşmaktadır. Geçici koruyucu ailelik ise acil koruma gereken bir durumda olan ancak hakkında henüz hizmet planı oluşturulamamış çocuklar için koruyucu ailelik konusunda daha önce eğitim almış kişi veya ailelerin sağladığı, süresi birkaç gün ile en fazla bir ay arasında değişen bakım türü-

dür. Yönetmelikte süreli koruyucu ailelik olarak adlandırılan modelde ise biyolojik ailesi yanına kısa sürede döndürülme imkanı bulunmayan çocuklara kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır. Bu model akraba veya yakın çevre koruyucu ailelik modeli ile birlikte halihazırda de facto uygulanan iki modelden birisidir. Son olarak özel ihtiyaçları olan çocuklara yönelik gerekli standartların sağlanabilmesi için uzman koruyucu aile modeli devreye girmektedir. Bu model kapsamında özel ihtiyaçlara sahip çocuklara yardımcı olabilecek bir eğitime sahip veya aldıkları eğitimler ile bu alanda profesyonelleşmiş olan kişi ve aileler korunmaya ihtiyacı olan statüsündeki çocukların sorumluluğunu üstlenebilmektedir.

Başvuran kişi veya ailenin dahil olduğu model kapsamına göre ASPB tarafından belirli eğitimler de sağlanmaktadır. Bu eğitimlerin bazıları zorunlu olmakla birlikte bazıları yalnızca talepte bulunan ailelere verilmektedir. Örneğin akraba veya yakın çevre koruyucu ailelik modeli ve süreli koruyucu ailelik modellerinde tercih

edilmesi halinde genel ebeveynlik becerilerinin kazanıldığı temel ana-baba eğitimleri ailelere sağlanmaktadır. Öte yandan daha özel ilgi, destek ve bakım gerektiren çocuklarla ilgilenilen geçici ve uzmanlaşmış koruyucu ailelik modellerinde temel ana-baba eğitimleri ile Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerinin alınması zorunludur.

Bu modeller için henüz gerekli modüller tamamlanmamış olmakla birlikte Bakanlık çalışmalarını devam ettirmektedir. Modül ve eğitimlerin tamamlanmasıyla söz konusu modellerin de yakını zamanda aktif hale getirilmesi planlanmaktadır.

Koruyucu Ailelik Evlat Edinmekten Farklı mıdır?

Kamuoyunda koruyucu aileliğin çoğu zaman evlat edinmekle karıştırıldığı, evlat edinmeye bir ön hazırlık veya ön şart olduğu gibi bir algı bulunmaktadır. Öyle ki ASPB yetkilileri tarafından da dile getirildiği üzere pek çok aile ilk aşamada evlat edinme fikriyle İl Müdürlüklerine başvurmaktadır. Söz konusu aileler ancak koruyucu ailelik hakkında bilgilendirildikten sonra bu sürece dahil edilmektedir. Koruyucu ailelik uygulamasında devletin ailelerden temel beklentisi devlet ile iş birliği yaparak çocuğun yetişme sürecine destek olmalarıdır.

Bu noktada ihtiyaç duyan ailelere devlet tarafından destek de sağlanmaktadır. Ancak koruyucu ailelik uygulaması aileyi çocuğun vasisi kılmamaktadır. Dolayısıyla koruyucu ailelik koruma altına alınan çocuğun velayetinin koruyucu aileye geçmemesi bakımından evlat edinmeden ayrılmaktadır. Sonuç olarak koruyucu aile çocuğun velayetini almadığı için onunla ilgili alınacak kararlar noktasında İl Müdürlükleri ve buradaki meslek çalışanları ile irtibat halinde olmalıdır. Örneğin aile ikamet adresini değiştireceği zaman veya çocuğun sağlığı ile ilgili ciddi durumlar söz konusu olduğunda harekete geçmeden önce İl Müdürlüğünü bilgilendirmelidir.

Uygulama Kapsamında Ailelere Sağlanan Destekler Nelerdir?

Koruyucu ailelik uygulaması için başvuran birey veya ailelerde azami bir gelir düzeyi talep eden ve ASPB tarafından talepleri yerinde bulunan ailelere çeşitli mali destekler sağlanmaktadır. Sorumluluğu üstlenilen çocuk veya çocukların bakım, eğitim, sağlık ve yetiştirilmelerine yönelik harcamalara karşılık olmak üzere verilen bu desteklerden biri ailelere çocuk başına yapılan aylık ödemelerdir. Ödeme miktarı her yıl bütçe kanunu ile tespit edilecek memur maaş katsayısı dikkate alınarak ocak ve temmuz aylarında değişmektedir. Bütçeye uygun şekilde ASPB tarafından sağlanan ödenekten ilgili İl Müdürlükleri ailelere ödemeler yapmaktadır. Bu ödemelerin aileler tarafından kullanım süreci ise ASPB İl Müdürlükleri meslek çalışanları tarafından izlenmekte ve denetlenmektedir. Bu genel ödemelere ek olarak ASPB koruyucu ailelere okul ve yıllık giyim masraflarını karşılaması için belirli dönemlerde destek sağlamaktadır. Son olarak koruyucu aileler sorumluluğunu üstlendikleri çocukların okula ulaşım veya servis giderleri noktasında da destek alabilmektedir.

İzleme ve Denetleme Faaliyetleri Nasıl Gerçekleşmektedir?

Uygulama koruyucu aileye çocuk üzerinde birtakım haklar sunmakla beraber aile çocuğun velayetine sahip olmadığı için ASPB çocuğun zihinsel ve bedensel gelişim süreçlerinin sağlıklı işlediğini izleyip denetlemektedir. Bu bağlamda ASPB İl Müdürlükleri aracılığıyla aileler ile çocukların koruyucu ailelik deneyimlerini belirli periyotlarla izlemekte ve sorumlu sosyal çalışmacı aracılığıyla iki tarafa da gerekli destekleri sağlamaktadır. İlk yıl her ay, daha sonra 3 ayda bir gerçekleştirilen ev, okul ziyaretlerine ek olarak kişi veya ailelerin her iki yılda bir başvuru aşamasında istenen maaş bordrosu, sağlık belgesi, adli sicil raporu gibi belgeleri yenilemeleri talep edilmektedir.

DEZAVANTAJLI ÇOCUKLARI KAZANMADA KORUYUCU AİLELİĞİN ROLÜ

Dezavantajlı Çocuklar Neden Desteklenmeli?

Korunmaya ihtiyacı olan çocuklar geldikleri sosyo-ekonomik koşullar ve yaşadıkları travmatik olaylar dolayısıyla diğerlerine kıyasla dezavantajlı durumdadır. Bu dezavantajlılık durumunun yetişme döneminde telafi edilmemesi hem beşeri sermayenin bir kısmını oluşturan kırılğan durumdaki korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için hem de ülkeler için oldukça maliyetli sonuçlar üretmektedir.

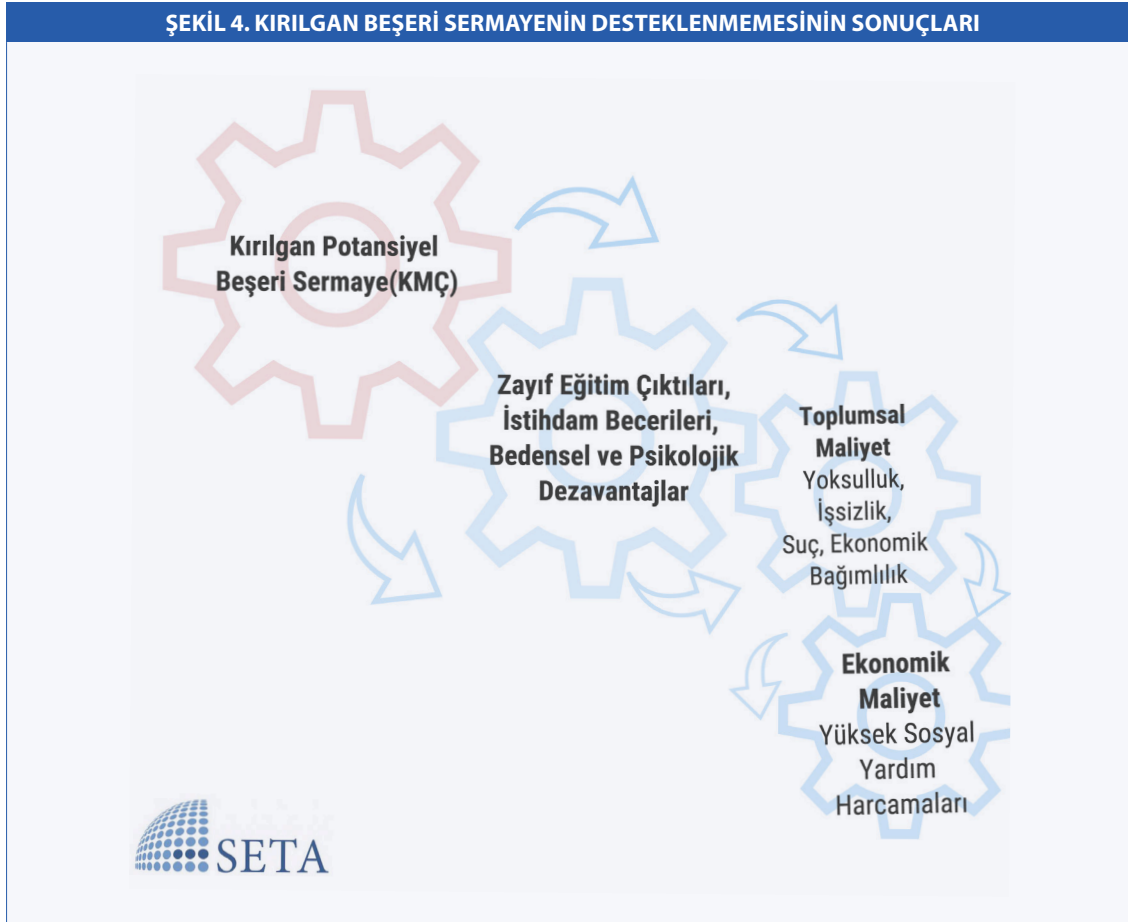
Bu sonuçlardan en önemlisi kötü muamele ve/veya istismarın yetişkinlik dönemindeki çocukların bedensel-psikolojik sağlıklarını olum-

suz etkilemesidir. Yeme bozuklukları, bağlanma, ilişki sorunları ve bedensel hastalıklara yatkınlık bu olumsuz sonuçlardan bazılarıdır.¹⁴ Zayıf eğitim çıktıları ve istihdam becerilerinin gelişmemesi diğer iki olumsuz sonuç olup¹⁵ bunlar aktif olarak üretim hayatına katılımı engellemektedir. Dolayısıyla travma yaşamış çocukların dezavantajlılık durumlarının giderilmemesi bireysel ve toplumsal ciddi maliyetler üretmektedir. Çocukluk döneminde istismar veya kötü muameleye maruz kalan yetişkinler iş gücüne katılım, istihdam edilebilirlik, suç işleme oranları, ekonomik bağımlılık, sosyal yardım uygulamalarına ihtiyaç duyma olasılığı gibi açılardan diğerlerine oran-

14. “Çocuğa Cinsel İstismarın Etkileri Yetişkinlikte de Devam Ediyor”, NTV, 21 Nisan 2016.

15. Paul Bywaters vd., *The Relationship Between Poverty, Child Abuse and Neglect: An Evidence Review* (Joseph Rowntree Foundation, York: 2016), s.5

ŞEKİL 4. KIRILGAN BEŞERİ SERMAYENİN DESTEKLENMEMESİNİN SONUÇLARI

la oldukça dezavantajlıdır.¹⁶ Örneğin İngiltere ve Galler'de 2016'da yılında yayımlanan "Suç Araştırması"nda (Crime Survey) çalışmanın yapıldığı tarihte mahkum olan kişilerin yüzde 30'unun çocukluklarında fiziksel, psikolojik, duygusal suistimale veya aile içi şiddete uğradığı tespit edilmiştir.¹⁷ Dolayısıyla travma durumunun telafi edilmemesinin bireysel mağduriyete ek olarak toplumsal ve ekonomik maliyet (sosyal yardım harcamalarının artması vb.) açısından ciddi sonuçları bulunmaktadır.

Koruyucu aile yanında yetişen çocukların kuruluşlarda bakımı sağlanan çocuklara kıyasla çok daha olumlu çıktılara sahip olduğu gözlenmektedir.

Koruyucu Ailelik Uygulamasının Toplumsal ve Ekonomik Faydaları Nelerdir?

Korunmaya ihtiyacı olan çocukların yetişme şartlarından kaynaklanan dezavantajlılık durumlarının sosyal politikalarla giderilmesi bu çocukların sosyoekonomik kırılganlık ve zayıflıklarını ortadan kaldırmaya katkıda bulunmaktadır. Koruyucu ailelik uygulaması bu sürecin en etkili araçlarından biridir. Koruyucu ailelik uygulamasıyla sosyoekonomik refahı iyileşen çocuklar ülkede güçlü bir beşeri sermaye oluşmasını sağlayacaktır. Özellikle orta ve uzun vadede sosyal ve ekonomik anlamda risk unsuru olarak görülen KMÇ, ko-

ruyucu ailelik uygulaması gibi sosyal politika uygulamalarıyla beşeri sermayeye faydası yüksek bir yatırım sağlayacaktır. Çünkü koruyucu ailelik de dahil olmak üzere korunmaya ihtiyacı olan çocukların sosyal güvenliğini sağlayacak politikaların etkin bir şekilde uygulanması ülke ekonomilerinin kalkınmasının temel bileşenlerinden olan beşeri sermayelerinin güçlendirilmesi için önemlidir.

Ayrıca bu uygulamalar sonraki süreçte ortaya çıkabilecek sosyal yardım maliyeti gibi ekonomik harcamalar veya suç oranları ve yoksulluk gibi toplumsal problemlerin azaltılması anlamında elzemdir. Bu bağlamda koruyucu ailelik pek çok gelişmiş dünya ülkesinde dezavantajlı durumda olan çocukların daha iyi yaşam koşullarında yetişmesini sağlamak için uygulanan sosyal politika örneklerinden biridir.

Dezavantajlılığın giderilmesi ve travma yaşamış çocukların rehabilite edilmesi noktasında devlet korunmaya ihtiyacı olan çocuklara kuruluşlarda da bakım sağlamaktadır. Fakat çalışmalarla ortaya konulduğu üzere¹⁸ koruyucu ailelik uygulaması kuruluşlarda bakıma kıyasla pek çok açıdan avantajlıdır. Kanada'da gerçekleştirilen bir araştırmada kuruluşlarda yaşayanlara kıyasla koruyucu aile yanında bakımı sağlanan çocukların akademik olarak çok daha başarılı olduğu ortaya konmuştur.¹⁹ Korunmaya ihtiyacı olan çocukları korumadan çıktıkları dönemde izleyen bir başka çalışmada ise koruyucu aile yanında yetişen çocukların kuruluşlarda bakımı sağlanan çocuklara kıyasla benlik algısında iyileşme gibi hususlarda çok daha olumlu çıktılara sahip olduğu gösterilmiştir.²⁰ Koruyucu aileliğin korunmaya ihtiyacı

16. "Long-term Consequences of Child Abuse and Neglect", Children's Bureau, https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/long_term_consequences.pdf, (Erişim tarihi: 27 Eylül 2017); Delilah Bruska, "Children in Foster Care: A Vulnerable Population at Risk", *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, Cilt: 21, Sayı: 2, (2008), s. 71.

17. "Abuse During Childhood: Findings from the Crime Survey for England and Wales, Year Ending March 2016", Office for National Statistics, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/articles/abuseduringchildhood/findingsfromtheyearendingmarch2016crimesurveyforenglandandwales#personal-and-household-characteristics-of-survivors-of-abuse-during-childhood>, (Erişim tarihi: 25 Eylül 2017).

18. Thomas McDonald, Reva Allen, Alex Westerfelt ve Arving Piliavin, "Assessing the Long-term Effects of Foster Care: A Research Synthesis", Institute for Research on Poverty Special Report; Robert Tapsfield ve Felicity Collier, *Investing in Our Children's Future*, (BAAF ve The Fostering Network, Londra: 2005).

19. Amber-Dawn Scott, "Who will Teach Me to Learn: Creating Positive School Experiences for Youth in Care", National Youth in Care Network.

20. Thomas K J., "An Evaluation Research Study: Comparing Placement Outcomes of Treatment Foster Care to Residential Care", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Manitoba), s. 174.

olan çocukların eğitim çıktılarını iyileştirme veya psikolojik iyilik hallerine olumlu katkıda bulunma gibi etkili sonuçlarına ek olarak kuruluşlarda bakıma kıyasla çok daha ekonomik bir alternatif olduğu dünya çocuk refahı literatüründe sıklıkla tartışılan meselelerden birisidir.²¹

Destekleyici yönüne ek olarak koruyucu ailelik politikasının diğer yönü de önleyici bir uygulama olmasıdır. Bu tür sorunların uzun vadede oluşturacağı toplumsal maliyetin önüne geçilmesi için koruyucu aileliğin oldukça etkili bir sosyal politika olduğu araştırmalar tarafından ortaya konulmaktadır.²² 2004 yılında ABD'nin Michigan eyaletinde gerçekleştirilen ve "Intensive Supportive Foster Care" programının fayda-maliyet analizini yapan bir çalışmada koruyucu aileliğin kısa vadede çocukların psikolojik iyilik hali üzerinde olumlu etkileri olduğu, uzun vadede ise sosyal hizmetlere bağımlılığı azalttığı ve yetişkinlik döneminde istihdam gibi hususlarda olumlu çıktılar ürettiği ifade edilmiştir.²³

Özetle dezavantajlı çocukların topluma yeniden kazandırılmasında sosyal politikaların etkisi oldukça büyüktür. Koruyucu ailelik var olan alternatifler arasında en iyi seçenek olarak görülmektedir. Bu sebeple uygulamaya dair farkındalığın artırılması, talep ve ihtiyaçlara yönelik uygulamanın düzenlenmesi ve koruyucu aileliğin dezavantajlı çocuklar için olumlu anlamda etkisinin güçlendirilmesi için düzenli olarak izleme çalışmalarının gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Uzun süredir uygulanan, amaç ve işleyiş bakımından başarılı sosyal politikalardan biri olan koruyucu aileliğin yaygınlaştırılması ve kuruluşlardaki her çocuk için aile ortamında yetiştirme fırsatının sağlanması toplumsal ve mali faydaları düşünüldüğünde elzemdir. Daha fazla çocuğa sosyal ve ekonomik refahı yüksek bir yaşam sunması, bu çocukların kısa vadede sağlıklı ruhsal gelişimleri ile karakter oluşumuna, uzun vadede ise yaşam fırsatlarına erişimlerine yönelik olumlu etkilerinin olması koruyucu ailelik uygulamasının önemini ortaya koymaktadır. Bu nedenle koruyucu ailelik uygulamasının toplumsal olarak yaygınlaştırılması ve toplumun tüm kesimleri tarafından uygulamaya ilgi ve katılımın artırılması için belirli hususlarda yeni düzenlemelerin yapılması elzemdir. Koruyucu ailelik uygulamasının toplumda bilinirlik ve fayda düzeyinin artırılması amacıyla geliştirilen öneriler şu şekildedir:

Farkındalığın Artırılmasına Yönelik Öneriler

- Uygulamanın yürütücüsü ve uygulayıcısı ASPB olmakla birlikte pek çok sosyal politika uygulaması gibi koruyucu aileliğin de çok boyutlu bir sosyal politika olmasından dolayı uygulamaya yönelik farklı paydaşlarla temas kurulması ve sorumluluğun paylaşılması (think-tankler, STK'lar, akademi)
- Bilgilendirme ağı genişletilerek farklı toplumsal kesimlerin uygulamayla ilgili soru işaretlerinin giderilmesi (Mesela yetkili otoritelerden destek alınarak müteaddiyin kesimlerin mahremiyet ve koruyucu aileliğin İslam hukukundaki hükmü vb. gibi konularda endişelerinin giderilmesi)
- Uygulamanın içeriği hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesinde görsel ve yazılı medyanın kullanılması (Örnek olarak reytingi yüksek olan televizyon dizilerinde konunun senaristler tarafından hikayeleştirilmesi, kamu

21. "Every Kid Needs a Family: Giving Children in the Child Welfare System the Best Chance for Success", The Annie E. Casey Foundation, <http://www.aecf.org/m/resourcedoc/aecf-EveryKid-NeedsAFamily-2015.pdf>, (Erişim tarihi: 27 Eylül 2017).

22. James McCutcheon, "Historical Analysis and Contemporary Assessment of Foster Care in Texas: Perceptions of Social Workers in a Private, non-Profit Foster Care Agency", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Texas State University-San Marcos, 2010), s. 63.

23. Daniel Eisenberg, "Economic Evaluation of the Intensive Supportive Foster Care (ISFC) Program in Wayne County (MI)", <http://www-personal.umich.edu/~daneis/papers/ISFC.pdf>, (Erişim tarihi: 20 Eylül 2017).

spotlarında uygulamanın anlatılması, topluma rol model olmuş şahsiyetlerin yer alacağı tanıtım filmlerinin tasarlanması ve sosyal medyada başarılı hikayelerin sunulması)

- Bürokrasideki üst düzey yöneticilerin bizzat koruyucu aile olmaya teşvik edilmesi ve teşkilatlarını uygulama hakkında bilgilendirmesi
- Çalışma sürecinde koruyucu aile derneklerinin aile adaylarını bilgilendirme noktasında oldukça etkili olduğu gözlemlendiği için tüm toplumsal kesimlere ve farklı hassasiyetlere dokunabilen derneklerin sayısının artırılmasının teşvik edilmesi
- Koruyucu ailelik uygulamasının evlat edinme uygulaması ve gönüllü ailelikten ayrılan yönleri konusunda açık ve yeterli bilgilendirmenin yapılması
- Çocuk sahibi olamayan ailelerin Sağlık Bakanlığı ve ASPB ortak çalışmasıyla koruyucu ailelik konusunda bilgilendirilmesi ve uygulamaya teşvik edilmesi
- Sayıları çok fazla olmamakla birlikte kuruluşlarda bakımı sağlanan farklı dil, ırk ve milliyet mensubu olan refakatsiz çocuklara artan bir dezavantajlılık yaşamamaları için öncelik verilmesi
- Uygulama kapsamında devletin sağladığı destekler vurgulanarak maddi açıdan kaygısı olan ailelerin endişelerinin sosyal yardımlar aracılığıyla giderilmesi
- Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara ve koruyucu ailelere yönelik pozitif bir dil oluşturmaya yönelik adımlar atılması (ör: “Sosyal Duvarları Yıkılım” projesi gibi projelerin teşvik edilmesi)²⁴

24. Sosyal Duvarları Yıkılım” projesi devlet korumasında yetişen bireylere karşı toplum ve medya nezdindeki olumsuz söylemlerle mücadele etmeyi hedeflemiş ve bu noktada pek çok kazanım elde etmiş bir projedir. En önemli kazanımlardan birisi devlet korumasındaki çocuk ve gençlere yönelik hatalı söylemleri düzeltmek adına “Doğru Sözlük”ün hayata geçirilmesidir. Bu uygulama koruma altındaki çocuklara yönelik olumsuz ifadelerin dönüştürülmesi noktasında önemli bir adımdır. Bkz.: Doğru Sözlük, KOREV, <http://korev.org.tr/sayfa/dogruseozluk.html>, (Erişim tarihi: 8 Ocak 2018)

Uygulamanın İçeriğine Yönelik Öneriler

- Çocuğun üstün yararı kavramının daha net bir şekilde ve bilimsel bir zemine dayanarak tanımlanması
- Koruyucu aile olan ailelere bakımını üstlendikleri çocukların sağlık ve eğitim hizmetlerinde kolaylıklar sağlanıp bilgilendirilmeleri
- Koruyucu ailelikle ilgili izleme çalışmalarının yapılması ve uygulamayla ilgili detaylı bir istatistiksel veri tabanının geliştirilmesi
- Uygulama kapsamının diğer potansiyel paydaşlarla iş birliği halinde çocuk refahıyla ilgili diğer sorun alanlarına da uygulanacak şekilde genişletilmesi
- Farklı modeller kapsamında koruyucu aile olacak kişi ve ailelere gerekli eğitimlerin ve eğitim dökümanlarının sağlanması noktasında paydaşlardan destek alınabilir (koruyucu aile dernekleri vb.)
- Uygulamanın dezavantajlı durumdaki diğer çocukları da kapsayacak şekilde genişletilmesi (örneğin, cezaevlerinde anneleriyle birlikte kalan 0-6 yaş çocukların koruyucu aile modellerinden biriyle geçici bir süre korunma altına alınması için düzenleme yapılması)
- Koruyucu aileler ve koruyucu aileye verilen çocukların birbirleriyle uyumunun uygun aralıklarla izlenmesi, iki tarafın memnuniyet düzeyi ve iyilik hallerinin doğrudan veya dolaylı olarak takip edilmesi ve gerektiğinde rehberlik ve psikolojik destek hizmetleri sunulması

Bu şekilde koruyucu ailelik uygulamasına yönelik farkındalığın artırılması ve uygulamanın daha verimli sonuçlar üretmesi beklenmektedir. Türkiye’de aile kavramının toplumun en önemli yapısı olduğu dikkate alındığında bu yapıdan mahrum kalan çocukların hem bireysel hem de toplumsal fayda açısından koruyucu ailelik uygulamasının kalitesinin yükseltilmesi ve koruma altındaki çocukların hizmetten istifade imkanlarının artırılması öncelikli sosyal politikalar arasında yer almalıdır.

Bu analizde koruyucu ailelik hakkında kamuoyunda sıkça gündeme gelen sorular etrafında uygulamanın işleyişine yönelik olarak bilgilendirme yapılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda koruyucu aileliğin kuruluşlarda bakım seçeneğine kıyasla ürettiği olumlu sonuçlar da tartışılmaktadır. Son olarak Türkiye’de koruyucu aileliğe yönelik farkındalığın artırılması ve uygulamanın aksayan yönlerinin revize edilmesine dair öneriler sunulmaktadır. Çalışma kapsamında çocuk refahı alanındaki ulusal ve uluslararası literatüre ek olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının koruyucu aileliğe yönelik hazırladığı doküman, web siteleri ve farklı platformlarda uygulama kapsamındaki aile ve kişilerle gerçekleştirilen röportajlar incelenmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yetkilileriyle bakanlık düzeyinde ve yerel düzeyde mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca dünya literatüründeki çalışmalardan yararlanılarak koruyucu aile ile kuruluşlarda bakım seçeneği bireysel, toplumsal ve ekonomik maliyetleriyle ürettikleri çıktılar açısından kıyaslanmıştır. Bu bağlamda koruyucu ailelik seçeneğinin beşeri sermayenin kalkındırılması, ekonomik ve toplumsal maliyetin azaltılması açısından sunacağı fırsatlar incelenmiştir.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

www.setav.org